

16. Цивілізаційна структура сучасного світу: В 3-х томах / Під ред. академіка НАН України Ю. Н. Пахомова і Ю. В. Павленко. — Том I. Глобальні трансформації сучасності. — К.: Наук. думка, 2006. — 687 с.

17. Білорус О.Г. Глобалізація і глобалізм: парадокси постіндустріальної цивілізаційної еволюції чи закономірність? / О.Г. Білорус // Сучасна цивілізація: гуманітарний аспект: зб. наук. праць; Ін-т політичних етнонаціональних досліджень; Діалог, історія, політика, економіка № 5. — К.: Академперіодика, 2004. — С. 46–56.

18. Толочко П.П. Україна: держава чи країна? / П.П. Толочко. — К.: Довіра, 2008. — 208 с.

19. Головатий М.Ф. Обережно — глобалізація / М.Ф. Головатий // Діалог цивілізацій: протиріччя глобалізації. Матеріали II Всесвіт. конф. Київ, 23 трав. 2003 р. — К.: МАУП, 2003. — С.156—161.

20. Альтерглобалізм і антиглобалістські рухування в сучасному світі: Сб. оглядів і реф./ Центр наук.-інформ. дослід. глобал. і регіон. пробл. Отд. глобал. пробл. — М.: ІНІОН РАН, 2006. — 152 с.

21. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір / О.О. Любіцева, В.К. Бабарицька, Б.П. Яценко. — К.: Київський університет, 2010. — 160 с.

22. Савка А.В., Кучуков Р.А. Євразійська концепція культури і економічної філософії. — Портал ІНІОН РАН. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rkpr.inion.ru> Дата публ. 11.12.2013

Статтю подано до редакції 16.12.13

УДК 330.341+330.837

Н. О. Васьковська, аспірант,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана»

ВПЛИВ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА РОЗВИТОК ГОСПОДАРСЬКОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА

Останнім часом у наукових колах жваво обговорюються проблеми пов'язані з становлення методології цивілізаційного аналізу як у межах економічної теорії, та зокрема в інших науках. Таке обговорення все більше сприяє розростанню ідей пов'язаних із впливом цивілізаційних чинників на трансформацію сучасного суспільства та його складових. Не менш важливим у даному контексті є і те, що саме цивілізаційний вимір процесів і явищ суспільного життя «дозволяє комплексно підійти до розуміння сутності та закономірностей економічного та соціального розвитку,

виявляючи складність та суперечливість процесів, що відбуваються у світовому суспільстві» [1, с. 79].

На думку українського вченого А.С. Філіпенка «головними ознаками цивілізації, що формується сьогодні є: широка інтелектуалізація виробництва; пріоритетний розвиток науки; розвиток складної розумової праці» [2, с. 44].

Враховуючи те, що дослідження цивілізаційних чинників та їх впливу на розвиток господарства мають розсіяний характер, ми в свою чергу, як один з можливих варіантів системного аналізу даних чинників, пропонуємо виділити чотири групи цивілізаційних чинників на основі використання методу кінцевих причин. Відповідно, ми виділили такі групи чинників, що відповідають за розвиток і здійснюють активний вплив безпосередньо на господарську систему сучасного суспільства: цілепокладання, адаптації, відтворення, інтеграції.

Розглянемо кожну із зазначених груп цивілізаційних чинників з метою детальнішого їх аналізу.

1. Чинники цілепокладання — реалізуються через економіко-політичну підсистему господарства. Проявляються у формуванні відповідної правової бази регулювання господарського життя на чолі з владним центром, який безпосередньо відповідає за встановлення цілей системи та контроль за їх виконанням. Дія політичних чинників проявляється через встановлення ефективних законів і нормативно-правових актів, реалізація різних форм власності та їх правове закріплення, розробку стратегічних планів і проектів.

2. Чинники адаптації — реалізуються через виробничу підсистему господарства. Впливають на забезпечення адаптації господарської системи до змін, що відбуваються у внутрішньому та зовнішньому оточуючому середовищі системи, які виникають під впливом динамічних суспільних процесів, впливають на «формування потенціалу системи» [3, с. 150]. Оптимізація виробництва за рахунок впровадження нових технологій у виробництво товарів і послуг, принципи соціально-партнерства у корпоративних відносинах тощо.

3. Чинники відтворення — реалізуються через соціально-економічну підсистему господарства. Одна з найпотужніших серед груп цивілізаційних чинників, оскільки вони безпосередньо впливають на становлення людини «нового типу». Одним з важливих аспектів впливу соціально-економічних чинників на господарську систему є встановлення соціальних стандартів, соціального захисту та соціального забезпечення, високого рівня доб-

робу, забезпечення гідних умов праці, систем освіти та охорони здоров'я тощо. З іншого боку, соціально-економічні чинники відповідають за соціальний розвиток людини, в центрі господарської системи та суспільства загалом. Відповідають за пріоритетність розвитку людини у контексті «людина — найвища цінність». Сприяють становленню самосвідомість і самоідентифікації індивідів. Головними рушійними силами даної групи чинників у межах господарської системи виступають наука та знання, що сприяють формуванню та розвитку інтелектуального, соціального та людського капіталів, як основного ресурсу господарської діяльності.

4. Чинники інтеграції — реалізуються через підсистему обміну. Забезпечують цілісність господарської системи за рахунок взаємодії та взаємозв'язків (як по горизонталі, так і по вертикалі) усіх підсистем господарської.

Література

1. *Зайцев Ю.К.* Сучасна політична економія (проблеми та інституціональне поле предмету і методології досліджень): Навч. посібник / Зайцев Ю.К., Савчук В.С. — К.: КНЕУ, 2011. — 337 с.

2. *Филипенко А.С.* Эволюционные аспекты экономического развития / Филипенко А.С. // Теоретическая экономика.— 2013.— № 5. — С. 38—47.

3. *Степаненко С.В.* Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології) / Степаненко С.В. — К.: КНЕУ, 2008. — 312 с.

Статтю подано до редакції 21.02.14

УДК 330.111.62/64

В. Д. Якубенко, д.е.н.,
проф. кафедри політичної економії,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ СТРУКТУРИЗАЦІЇ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ

АНОТАЦІЯ. Досліджено проблеми типології відносин власності з позиції загальної та цивільної правових традицій, можливості суміщення тріади та пучка прав власності; розглядається структура відносин власності за компонентами її визначення; обґрунтовується обмежу-